

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

Návrh na působení Leteckého poradního týmu resortu

ÚVOD

V posledních třech letech došlo v souvislosti s expanzí tzv. Islámského státu (ISIL/Daiš) v oblasti Blízkého východu k dramatickému zhoršení bezpečnostní situace, která si vyžádala zahraniční vojenské angažmá. Státy Globální koalice pro boj s ISIL/Daiš (dále jen Globální koalice) působí přímou leteckou podporou, výcvikem iráckých/kurdských vojáků nebo dodávkami vojenského materiálu. Česká republika se do Globální koalice zapojila již dříve a svou účast vyjádřila dodávkami munice především iráckým Kurdům na severu země. Navrhované působení Leteckého poradního týmu (dále v textu jen LPT) ke zvýšení bojeschopnosti iráckých vzdušných sil lze chápat jako další a podstatně viditelnější příspěvek k boji proti ISIL/Daiš.

Česká republika se již řadu let snaží o obnovení širší spolupráce s Irákem, která by zahrnovala i oblast obchodu s vojenským materiálem. K průlomům ve složitých jednáních došlo v roce 2013, kdy začal nabývat prodej L-159 iráckému letectvu konkrétnější podoby.

V rámci realizace obchodní transakce Armáda ČR vyřadila v roce 2014 celkem 15 nepotřebných strojů, z nichž Aero Vodochody AEROSPACE a.s. zkompletovalo 12 letounů pro irácké letectvo, zbylé tři byly využity na náhradní díly. První dva bitevníky L-159 byly dodány do Iráku začátkem listopadu 2015, další čtyři letouny by měly být předány do konce července 2016.

Je zřejmé, že k realizaci obchodu přispěla i výrazná změna bezpečnostní situace v regionu v souvislosti s vojenskými aktivitami ISIL/Daiš. Irácká armáda se dlouhodobě potýká s řadou problémů, které omezují její účinnost v operacích proti islamistům. Vedle vysoké korupce, nedostatečného výcviku a etnické nevyváženosti jde zejména o nedostatečné zajištění přímé letecké podpory pozemních jednotek.

Pro zajištění úspěšnosti operací vzdušné podpory je vedle dodávek letounů L-159 nutné zejména rychle a efektivně vycvičit dostatečný počet iráckých pilotů, pozemní technický personál a další specialisty pro zabezpečení letového provozu. Na podzim roku 2015 se v ČR uskutečnil výcvik pozemního personálu a v současnosti v ČR probíhá základní výcvik prvních 4 z celkem 12 plánovaných iráckých pilotů. Výsledkem poradenské činnosti LPT v Iráku bude dosažení plných operačních schopností létajícího i pozemního personálu na letounech L-159.

Ministr obrany Iráku Chálid Al-Obejdí spoléhá na dodávky bitevníků L-159 podle dojednaného plánu. Zároveň vítá pomoc formou výcviku na území Iráku, čímž bude dosaženo většího efektu pro následné bojové nasazení proti ISIL/Daiš.

Letecký poradní tým má dostatečné kapacity a zkušenosti pro poskytování maximální možné úrovně poradenství a mentoringu při operačním výcviku iráckých pilotů, techniků a dalších specialistů.

1. Politicko–bezpečnostní situace

ISIL/Daiš je radikální islámská teroristická organizace původem z Iráku, která byla nejprve napojena na globální teroristickou síť Al-Káida. Po zapojení se do syrské občanské války se hnutí rozrostlo, zesílilo a v závěru roku 2013 obsadilo některé části iráckých měst Fallúdža a Ramadí. Začátkem roku 2014 ovládlo velkou část západoirácké provincie Anbár.

Spojenectví s Al-Káidou bylo přerušeno v únoru 2014 a následně v červnu téhož roku vyhlásil vůdce organizace Abú Bakr Al-Baghdádí tzv. „Islámský stát“ a sám sebe za jeho chalífu. Současně s tím zahájila organizace mohutnou ofenzívu, při níž se jí podařilo dostat pod svou kontrolu velkou část severního Iráku. Postup do kurdských oblastí a na jih směrem k Bagdádu byl zastaven zejména s pomocí vzdušných útoků USA.

ISIL/Daiš není mezinárodně uznán žádným státem. Stoupenci ISIL/Daiš vyhlásili území svého tzv. „státu“ za chalífát, který si nárokuje náboženskou autoritu nad všemi muslimy na světě a usiluje o vládu nad všemi územími obývanými muslimy. Cílem je obnovit chalífát nejprve na území Iráku a Levanty (geografické označení zahrnující Sýrii, Palestinu, Jordánsko a Libanon).

Organizace řídí území pod svou kontrolou na základě vlastní interpretace islámského práva šaría a je nechvalně proslulá násilím páchaným na obyvatelstvu vyznávajícím jiná náboženství než sunnitský islám. Rada bezpečnosti OSN odsoudila¹ pokračující hrubé, systematické a rozsáhlé porušování lidských práv a humanitárního práva i teroristické útoky spáchané ISIL/Daiš. Postup islamistů vyvolal masovou migrační vlnu uvnitř Iráku (již více než 3,2 mil obyvatel) a současně prohloubil katastrofální průběh syrské občanské války, včetně nárůstu migrace Syřanů za hranice země.

Irácká armáda spolu s šíitskými milicemi za podpory USA a kurdští pešmergové postupně osvobozují území okupovaná ISIL/Daiš (byl vytlačen už ze 40% původně obsazeného území). V současnosti probíhají přípravy na ofenzívu proti Mosulu, největšímu městu v moci ISIL/Daiš.

Současná politická situace v Iráku

Irák dlouhodobě čelí velkým problémům, které ohrožují jeho jednotu a existenci. Jedná se zejména o hluboce zakořeněnou kulturu korupce a klientelismu, prohlubující se nedůvěru mezi jednotlivými komunitami, spory s Kurdy nebo vnější hrozby, jako je například postup ISIL/Daiš. Vláda se snaží o řešení situace, naráží ale na problémy spočívající v celkové politické kultuře státu a v odporu významné části politického establishmentu v čele s bývalým ministerským předsedou Málíkím vůči reformám.

Poprvé od roku 2003 proběhlo hladké schválení státního rozpočtu na rok 2016 iráckým parlamentem, což ovšem neřeší kritickou finanční situaci země v důsledku propadu cen ropy, na jejímž exportu je Irák závislý. Rok 2016 byl vyhlášen rokem implementace ambiciózního programu boje proti korupci, ale jeho dosavadní výsledky jsou sporné.

Rekonstrukce oblastí osvobozených od ISIL/Daiš si vyžádá obrovské prostředky, které irácká vláda nemá k dispozici. Návrat k normálnímu životu se může značně komplikovat zejména v etnicky a nábožensky smíšených oblastech, kde panuje vzájemná nedůvěra

¹ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2249 ze dne 20. listopadu 2015

a vyřizování účtů mezi jednotlivými komunitami. Premiér Abádí přislíbil zásadní rekonstrukci vlády ve smyslu posílení účasti odborníků na úkor politických nominací, její osud je ovšem nejasný, stejně jako jeho snahy o omezení vlivu šíitských milicí.

2. Charakteristika činnosti LPT

Český LPT budou tvořit piloti–instruktoři, technici–instruktoři, příslušníci logistické podpory a ostražky v celkovém počtu do 35 osob.

Cílem působení LPT v Iráku je dosažení plných operačních schopností létajícího a pozemního personálu letounů L-159.

Hlavním úkolem LPT bude poradní činnost při operačním výcviku pozemního a létajícího personálu iráckých vzdušných sil. Poradní činnost je směřována na taktické použití letounů, použití palubních zbraní a výstroje, systém velení a řízení, bezpečnost letů, manipulaci se zbraněmi a municí, plánování letových misí v operaci, manévry v prostoru bojové činnosti při kontaktu s nepřítelem, nouzové postupy a komunikaci.

Kromě výše uvedeného se LPT bude podílet na kontrole provádění předletových příprav, dozoru nad způsobem ošetřování, údržby a odstraňování závad na iráckých L-159, teoretickém i praktickém školení létajícího a pozemního technického personálu, na tvorbě doktríny, taktiky a procedur potřebných pro letecký a pozemní výcvik.

Během praktické přípravy pilotů, která nastane až po zvládnutí pozemní části, bude výcvik veden na iráckých letounech L-159. LPT bude působit na letecké základně Balad vzdálené cca 80 km od Bagdádu.

V průběhu působení v Iráku bude LPT spolupracovat jak s iráckou armádou, tak i s příslušníky armád tvořících mezinárodní koalici proti ISIL/Daiš, zejména s ozbrojenými silami USA. Činnost LPT bude doplňovat výcvikové aktivity dalších zemí koalice proti ISIL/Daiš.

3. Návrh na působení LPT v Irácké republice

Za účelem poskytování pomoci Irácké republice při výcviku pilotů letounů L–159 ALCA, technického a podpůrného personálu se navrhuje v termínu ode dne schválení návrhu Parlamentem ČR do 31. prosince 2018 vyslat Letecký poradní tým rezortu Ministerstva obrany v celkovém počtu do 35 osob bez letecké techniky.

4. Právní aspekty

Vyslání LPT do Iráku má mezinárodněprávní i vnitrostátní právní aspekty.

Působení LPT v Iráku je v souladu s mezinárodním právem, neboť bude realizováno na základě oficiálního pozvání irácké vlády.

Působení LPT v Iráku vyžaduje podle čl. 43 odst. 3 písm. a) Ústavy ČR souhlas obou komor Parlamentu ČR.

5. Financování

Financování navrhovaného působení Leteckého poradního týmu rezortu MO v Irácké republice bude zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO.

Celkové náklady na působení LPT v Iráku jsou odhadovány na 264 243 510,- Kč.

ZÁVĚR

Působení LPT v Iráku je dalším konkrétním příspěvkem České republiky k boji proti ISIL/Daiš, respektive proti všem formám terorismu, což je v souladu s bezpečnostními zájmy ČR. Pomocí Iráku v boji proti ISIL/Daiš přispěje ČR ke stabilizaci situace v regionu, což se v důsledku promítne i do omezení migrace místního obyvatelstva a snížení rizika pronikání islámských bojovníků do Evropy. Činnost LPT bude doplňovat výcvikové aktivity dalších zemí koalice proti ISIL/Daiš.

Jedná se o první poradenskou činnost českých vzdušných sil ve prospěch irácké armády v novodobé historii ČR. Prodejem 12 ks letounů L-159 a nasazením LPT v Iráku si ČR buduje postavení důvěryhodného partnera na mezinárodní úrovni a příznivou výchozí pozici pro budoucí vojenskou spolupráci s Irákem a rozšíření vzájemného obchodování, a to nejen s vojenským materiálem.

Vláda dne 30. března 2016 projednala a schválila Návrh na působení Leteckého poradního týmu resortu Ministerstva obrany v Irácké republice.

V Praze dne 30. března 2016

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.